

YTTRANDE

Datum

Dnr

2022/2020

Svea hovrätt
Avdelning 7

SVEA HOVRÄTT
071321

INKOM: 2024-03-21
MÅLNR: FT 16581-23
AKTBIL: 9

Mål nr FT 16581-23; Daniel Edencrona ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

---

Med anledning av hovrättens föreläggande anför staten följande.

YRKANDEN

- 1 Staten motsätter sig att tingsrättens dom ändras.
- 2 För det fall tingsrättens dom ändras medger staten att Daniel Edencrona tillerkänns rättegångskostnader i tingsrätten om 1 123 kr. Någon ränta på dessa rättegångskostnader ska dock inte utgå.

GRUNDER

- 3 Till bestridande av Daniel Edencronas talan åberopar staten samma grunder som vid tingsrätten.
- 4 Tingsrätten har bedömt samtliga frågor i målet på ett korrekt sätt. Tingsrättens dom ska därför fastställas.

UTVECKLINGEN AV GRUNDERNA

- 5 Parterna i målet är överens om att Daniel Edencronas premiepensionsrätt (hans fordran på framtida pension) utgör egendom i den mening som avses i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Det står även klart att någon utan Daniel Edencronas samtycke gav in en fondbytesblankett till Pensionsmyndigheten och att myndigheten som en följd av detta förvärvade fondandelar för hans räkning i fonden Falcon Aggressive.
- 6 Staten har haft en positiv skyldighet att skydda Daniel Edencronas fordran på framtida pension. Denna positiva skyldighet har staten uppfyllt.
- 7 Vid bedömningen av om staten har uppfyllt sin positiva skyldighet i förhållande till Daniel Edencrona, ska en helhetsbedömning göras i ljuset av samtliga relevanta omständigheter. Detta inkluderar både statens förebyggande och avhjälpanande åtgärder. Statens skyldighet att vidta förebyggande åtgärder för att förhindra bedrägerier av aktuellt slag är begränsad enligt Europakonventionen. Staten har också en bred bedömningsmarginal vid bedömningen av vilka förebyggande åtgärder som ska

vidtas. Av särskild relevans är vidare det regelverk som staten har tillhandahållit när ett bedrägeri eller liknande har skett inom premiepensionssystemet.

- 8 Daniel Edencrona har lyft fram fyra övergripande invändningar mot tingsrättens dom. Med anledning av detta vill staten anföra följande.

Daniel Edencronas påstående om att tingsrätten har haft felaktiga utgångspunkter för sin prövning av om staten har uppfyllt sina positiva skyldigheter (p. 3.1 i överklagandet)

- 9 Daniel Edencrona har inledningsvis påstått att tingsrätten i alltför stor utsträckning har baserat sin prövning på avgörandet *Kanevska mot Ukraina*¹. Det är riktigt att det avgörandet inte rör en exakt likadan situation som den som är aktuell i detta mål. Avgörandet framstår dock *i relevanta avseenden* som analogt. Precis som i *Kanveska* är det här fråga om ett obligatoriskt system som staten hanterar. De principiella uttalanden som Europadomstolen gjorde i det målet kring omfattningen av statens positiva förpliktelser att skydda egendom mot bedrägerier inom ett obligatoriskt system som staten administrerar är därför vägledande. Att tingsrätten har baserat sin prövning på detta avgörande framstår med andra ord som naturligt.
- 10 Staten delar vidare inte Daniel Edencronas påstående om att tingsrätten har gjort en begränsad prövning av om staten har uppfyllt sina positiva skyldigheter. Tingsrätten har, som framgår av domen, gjort en noggrann prövning av samtliga relevanta frågor i målet. Vidare rör de rättsfall som Daniel Edencrona hänvisar till, bland annat beslag och jordskred, helt andra förhållanden än de som är aktuella i det nuvarande målet. Det är uppenbart att domar som rör statens vårdplikt för beslagtagna egendom eller skyldighet att skydda enskilda mot naturkatastrofer har saknat relevans för tingsrättens prövning.
- 11 Daniel Edencrona gör också gällande att tingsrätten inte har gjort någon ”egentlig bedömning eller värdering av hur systemet faktiskt såg ut vid den aktuella tidsperioden i september 2014”. Det kan konstateras att tingsrätten vid sin prövning av om staten har överträtt Daniel Edencronas egendomsskydd har utgått från hur premiepensionssystemet såg ut vid den aktuella tidpunkten. Tingsrätten har således inte underlåtit att ta ställning till någon av Daniel Edencronas grunder.
- 12 Daniel Edencrona gör även gällande att tingsrätten inte har beaktat vilka möjligheter som staten har haft att vidta åtgärder för att motverka risken för obehöriga fondbyten inom premiepensionssystemet. Staten har vid upprepade tillfällen anfört att det inte ifrågasätts att de åtgärder som Daniel Edencrona har pekat på är ägnade att ytterligare stärka skyddet i premiepensionssystemet. Detta är dock inte vad tingsrätten har haft att pröva och inte heller vad hovrätten ska pröva.

---

¹ *Kanevska mot Ukraina*, Europadomstolens beslut den 17 november 2020 no. 73944/11.

- 13 Det domstolen i stället ska pröva gällande förebyggande åtgärder är om det system staten tillhandahöll 2014 låg inom statens bedömningsmarginal. Bedömningsmarginalens vidd avgörs bland annat av vilka risker för att det skulle ske obehöriga fondbyten med blanketter som rimligen kunde identifieras 2014. Mot bakgrund av de omständigheter som rådde vid den aktuella tidpunkten och vad som då kunde identifieras som en konkret och beaktansvärd risk, låg de säkerhetsåtgärder som fanns på plats inom statens bedömningsmarginal. Parterna är därför inte överens om hur prövningen i denna del ska göras (se p. 2.7 i överklagandet).

Daniel Edencronas påstående om att tingsrätten felaktigt har bedömt att det inte förelåg en för staten förutsebar risk för obehöriga fondbyten med fondbytesblanketter (p. 3.2 i överklagandet)

- 14 Tingsrätten har prövat Daniel Edencronas påståenden i denna del och gjort en korrekt bedömning av att det inte fanns beaktansvärda risker för obehöriga fondbyten med blanketter på fondtorget.
- 15 Daniel Edencrona gör vidare gällande att anledningen till att Pensionsmyndigheten tog bort möjligheten att byta fond genom att använda PIN-kod var den obehöriga flytten som skedde till fonden Optimus High Yield under 2013. Detta stämmer inte. Beslutet att ta bort möjligheten att göra fondbyten med PIN-kod motiverades utifrån SFB:s säkerhetskrav vid elektronisk underskrift men bedömdes också försvåra för massfondbyten.

Daniel Edencronas påstående om att tingsrätten felaktigt har bedömt risken med obehöriga fondbyten (p. 3.3 i överklagandet)

- 16 Den bedömning av risken med obehöriga fondbyten som tingsrätten gjort är korrekt. I detta sammanhang bör det erinras om att konventionen inte uppställer ett krav på att staten ska upprätta ett system som förhindrar varje form av brottslighet som en enskild kan begå mot en annan enskild. Vad avser Daniel Edencronas invändning om att det finns risker med ett fondsparande i sig, ser staten det som en övergripande synpunkt på premiepensionssystemet som sådant. Detta är inte uppe till prövning i målet.

Daniel Edencronas påstående om att tingsrätten felaktigt har bedömt att möjligheten till rättelse utgör ett effektivt rättsmedel som det kan krävas att Daniel Edencrona borde ha utnyttjat (p. 3.4 i överklagandet)

- 17 Som staten tidigare har lyft fram ska domstolen, vid prövningen om en överträdelse av Daniel Edencronas egendomsskydd har skett, göra en helhetsbedömning som inkluderar både statens förebyggande och avhjälpande åtgärder. Vad avser de avhjälpande åtgärderna ska domstolen pröva vilka rättsliga möjligheter det har funnits för Daniel Edencrona att

få det felaktiga fondbytet undanröjt och premiepensionskontot korrigerat. Möjligheten till omprövning är en sådan avhjälpande åtgärd.

- 18 Prövningen av avhjälpande åtgärder, som är en del av bedömningen om staten har uppfyllt sina positiva förpliktelser, tar bland annat sikte på de rättsliga möjligheter som staten tillhandahåller för att få det *felaktiga fondbytet* undanröjt och kontot korrigerat i ljuset av det påstående som Daniel Edencrona har gjort att staten överträtt sina positiva förpliktelser.
- 19 Här måste understrykas att det inte har påståtts i tingsrätten att *det felaktiga fondbytet i sig* har varit en överträdelse från statens sida, vilket, oaktat tingsrättens formulering kring effektiva rättsmedel, gör att någon artikel 13-fråga inte aktualiseras i detta mål som rör ideell skada. Det är endast staten som kan överträda konventionen och artikel 13 gäller således bara överträdelser *från statens sida*. Det är ostridigt mellan parterna att det är enskilda som genom förfalskade underskrifter utfört fondbytet. Artikel 13 tillgodoses genom den skadeståndstalan som nu förs i förhållande till den påstådda överträdelsen av statens positiva förpliktelser. Daniel Edencrona har inte heller som grund för sin talan påstått att staten skulle ha överträtt artikel 13.
- 20 När staten har hänvisat till den rättsliga möjligheten i form av omprövning för att få det felaktiga fondbytet undanröjt och kontot korrigerat är det en rättsfråga, och inte en bevisfråga, om omprövningsinstitutet hade kunnat leda till detta. Med Daniel Edencronas resonemang skulle staten behöva föra bevisning om innehållet i gällande rätt. Att staten likväl funnit skäl att åberopa bevisning i dessa delar har mer haft funktionen att under huvudförhandlingen på ett enkelt och pedagogiskt sätt belysa att Daniel Edencronas påståenden gällande omprövning uppenbart har saknat grund.
- 21 Daniel Edencrona har invänt att det är oklart om Pensionsmyndigheten hade godtagit hans påstående om att fondbytet var obehörigt. För att Pensionsmyndigheten skulle ha avslagit Daniel Edencronas begäran om omprövning hade myndigheten behövt komma fram till att det var Daniel Edencronas namnteckning på blanketten, vilket det uppenbart inte var. Någon oklarhet i denna del föreligger därmed inte.
- 22 Tingsrätten har således gjort en korrekt bedömning att en begäran om omprövning i Daniel Edencronas fall utifrån gällande rätt skulle ha resulterat i att det felaktiga fondbytet hade återgått och att en begäran om omprövning hade tagits upp till prövning även om den framställts relativt långt fram i tiden. Tingsrätten har också korrekt bedömt att det inte varit en oskälig börda för Daniel Edencrona att kontakta Pensionsmyndigheten och påtala det felaktiga bytet när han upptäckte det.

BEVISNING

- 23 Staten åberopar samma bevisning som vid tingsrätten, se tingsrättens aktbilagor 166 och 195. Nedan finns en konsoliderad version av statens bevisuppgift.

Muntlig bevisning

- 24 [REDACTED], dåvarande fondhandelschef på Pensionsmyndigheten. [REDACTED] ska höras om sitt arbete på Pensionsmyndigheten, hur fonder kom in på fondtorget och regelverket om värdepapperfonder, vilka indikationer på förekomsten av oseriösa aktörer inom fondtorget Pensionsmyndigheten fått, vilka problem som var kopplade till de oseriösa aktörerna, kännedom om obehöriga fondbyten samt vilka åtgärder som Pensionsmyndigheten vidtog med anledning av detta, till styrkande av att det fanns en granskning av fonder innan de tilläts på fondtorget och att det inte för staten vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 förelåg en förutsebar, konkret och beaktansvärd risk för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle försöka genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade namnunderskrifter.
- 25 Förhör med [REDACTED], jurist på Pensionsmyndigheten. [REDACTED] ska höras om sitt arbete på Pensionsmyndigheten, vad möjligheten att begära rättelse av ett av Pensionsmyndigheten genomfört fondbyte innebär, möjligheterna för en enskild att nå framgång med en sådan begäran och vad som kan utläsas av de av Daniel Edencrona ingivna besluten (tingsrättens aktbilaga 186). Förhöret åberopas till vederläggande av påståendet att de av Daniel Edencrona ingivna besluten ger stöd för slutsatsen att enskilda som likt Daniel Edencrona utsatts för ett obehörigt fondbyte genom en förfalskad blankett skulle sakna en rimlig möjlighet att få ett beslut om ett obehörigt fondbyte undanröjt och pensionskontot korrigerat och till styrkande att det av staten åberopade beslutet ger stöd för att en sådan möjlighet finns.

Förhören åberopas genom uppspelning av ljud och bild i hovrätten.

Skriftlig bevisning

- 26 Konsumentverkets skrivelse till Strategi Placering Skandinavien AB, daterad 2013-03-22, dnr 2013/328 (tingsrättens aktbil. 22) till styrkande av att den risk som staten vid denna tid hade anledning att förutse på fondmarknaden rörde otillbörlig marknadsföring samt till styrkande av att staten reagerade på de anmälningar som konsumenter gjorde till Konsumentverket.
- 27 Konsumentverkets tjänsteanteckning, daterad 2014-02-12, gällande avslut av ärende, dnr 2013/328 (tingsrättens aktbilaga 167) till styrkande av att Konsumentverket avslutade ärendet gällande Strategi Placering AB på grund av att bolaget återkallat sitt tillstånd att bedriva värdepappersrörelse.

- 28 Pensionsmyndighetens brev Viktig information om ditt premiepensions-sparande, daterat 2013-11-20 (tingsrättens aktbil. 45) till styrkande av att staten informerat Daniel Edencrona om att det kommit till myndighetens kännedom att sparare fått fondbyten genomförda utan medgivande.
- 29 Pensionsmyndighetens bekräftelse till Daniel Edencrona gällande fondbytet till Falcon Aggressive Fund, daterad 2014-09-12, (tingsrättens aktbil. 137) till styrkande av att staten har informerat Daniel Edencrona om det aktuella fondbytet.
- 30 Daniel Edencronas årsbesked för allmän pension, det orange kuvertet, 2015, (tingsrättens aktbilaga 168) till styrkande av att Pensionsmyndigheten har informerat Daniel Edencrona om att hans premiepensionspengar varit placerade i Falcon Aggressive Fund.
- 31 Flödesschema (bilaga 1 till tingsrättens aktbil. 116) till styrkande av att endast ett mindre antal fondbyten skedde direkt till Falcon-fonderna från Optimus High Yield, att ett stort antal fondbyten istället skedde från Optimus High Yield via seriösa mellanfonder till Falcon-fonderna samt till styrkande av att fondflyttarna till Falcon-fonderna inte framstod som osedvanliga.
- 32 Premiepensionsmyndighetens beslut, daterat 2001-12-13, dnr 2000-1054 (tingsrättens aktbilaga 174) till styrkande av vad en rättelse innebär och får för följd för pensionsspararna.
- 33 brev till Pensionsmyndigheten (tingsrättens aktbilaga 169) till styrkande av att det fanns problem för fondbolagen till följd av massfondbyten.
- 34 Regeringsbeslut Fi2010/2325 och Fi2010/5547 (tingsrättens aktbilaga 170) till styrkande av att det fanns problem med förvaltningstjänsterna och särskilt problem med massfondbyten.
- 35 Pensionsmyndighetens rapport Angående rådgivnings-, visa-, och förvaltningstjänster inom premiepensionssystemet, dnr VER 2010-440 (tingsrättens aktbilaga 171) till styrkande av att det fanns problem med förvaltningstjänsterna och särskilt problem med massfondbyten samt vilka åtgärder Pensionsmyndigheten föreslog för att komma tillrätta med dessa problem.
- 36 Regeringsbeslut, daterat 2011-05-05, Fi2011/2359 (tingsrättens aktbilaga 172) till styrkande av att Pensionsmyndigheten fick i uppdrag att stoppa massfondbyten.
- 37 Pensionsmyndighetens PM, daterad 2011-06-16, Genomförande av uppdraget att stoppa massfondbyten, dnr VER 2011-164 (tingsrättens aktbilaga 173) till styrkande av att de åtgärder Pensionsmyndigheten vidtog för att stoppa massfondbyten.

- 38 Pensionsmyndighetens årsredovisning 2010, s. 24 och 25 (tingsrättens aktbilaga 175) till styrkande av problemen med förvaltningstjänsterna och att vissa fonder lämnade, eller övervägde att lämna, fondtorget pga. dessa problem.
- 39 Pensionsmyndighetens årsredovisning 2011, s. 4, 34 och 35 (tingsrättens aktbilaga 176) till styrkande av problemen med massfondbyten och att arbetet för att stoppa massfondbyten.
- 40 Pensionsmyndighetens årsredovisning 2013, s. 30, 31 och 87 (tingsrättens aktbilaga 177) till styrkande av att det var svårt att upprätthålla massfondbytesstoppet med captcha-kod och att kravet på e-legitimation skulle försvåra för massfondbyten.
- 41 Pensionsmyndighetens årsredovisning 2015, s. 35 (tingsrättens aktbilaga 178) till styrkande av att antalet fondbytesblanketter ökade kraftigt efter stoppet av personlig kod vid fondbyten.
- 42 Pensionsmyndighetens årsredovisning 2018, s. 47 (tingsrättens aktbilaga 179) till styrkande av att det sedan 2014 varit problem med blankettbeställningar från förvaltningsbolagens sida.
- 43 Samtliga handlingar under punkt 33 till och med 42 återopas även till styrkande av att Pensionsmyndigheten bedömt att problemen i premiepensionssystemet främst bestod i massfondbyten och att de åtgärder som vidtogs inte berodde på att Pensionsmyndigheten bedömt att det funnits någon större risk för obehöriga fondbyten.

På Justitiekanslerns vägnar

